

اظهار نظر کارشناسی درباره:
«لایحه اصلاح قانون تعیین تکلیف تابعیت فرزندان حاصل از ازدواج زنان ایرانی با مردان خارجی»

مقدمه

موضوع تابعیت فرزندان که از ازدواج زنان ایرانی با مردان خارجی متولد شده‌اند چند سال اخیر، در مجلس شورای اسلامی طی چند طرح و لایحه، همواره مورد بحث بوده است که با وصول لایحه دولت با عنوان لایحه «اصلاح قانون تعیین تکلیف تابعیت فرزندان حاصل از ازدواج زنان ایرانی با مردان خارجی»، این امر وارد مرحله جدیدی شد، زیرا با وصول لایحه، بار مالی اجرای آن از سوی دولت پذیرفته شده است.

این لایحه در حقیقت اصلاح قانون تعیین تکلیف تابعیت فرزندان حاصل از ازدواج زنان ایرانی با مردان خارجی مصوب ۱۳۸۵/۷/۲ می‌باشد. در این قانون تقاضای تابعیت از سوی این فرزندان منوط به چند شرط اصلی می‌باشد:

۱. تولد طفل در ایران
 ۲. تولد طفل حداکثر تا تاریخ ۱۳۸۶/۷/۲ (یک سال پس از تصویب قانون)
 ۳. تقاضای تابعیت پس از سن ۱۸ سال تمام شمسی
 ۴. نداشتن سوء پیشینه کیفری و امنیتی
 ۵. اعلام رد تابعیت غیر ایرانی
 ۶. در این قانون احکام دیگری نیز مانند صدور اقامت برای پدر خارجی وجود دارد.
- لایحه واصله از دولت در چند مورد احکام این قانون را تغییر داده است. این لایحه پس از بررسی در کمیسیون قضایی و حقوقی مجلس، با اصلاحاتی به تصویب رسیده و گزارش آن کمیسیون در دستور صحن علنی مجلس قرار دارد که در این گزارش کارشناسی به بررسی آن می‌پردازیم.

بررسی مصوبه کمیسیون و ارائه پیشنهادهای اصلاحی

لایحه کنونی در چند مورد احکام قانون مذکور را تغییر داده است:

۱. دو تبصره ماده واحده حذف شده است (تبصره اول در خصوص مهلت یک‌ساله برای متقاضیانی که در زمان تصویب قانون بیش از ۱۸ سال تمام داشته‌اند و تبصره (۲) در خصوص حذف شرط سکونت مندرج در بند «۵» ماده (۹۷۹) قانون مدنی در خصوص متقاضیانی است که پس از تصویب این قانون از ازدواج زن ایرانی با مرد خارجی‌ای به دنیا آمده‌اند که والدین آنها از ابتدای ازدواج ماده (۱۰۶۰) قانون مدنی را رعایت نموده‌اند).
۲. شرط تولد طفل در ایران حذف شده است.

مخصوص صحن علنی

مشخصات لایحه

دوره دهم - سال سوم

شماره ثبت:

۵۱۹

شماره چاپ:

۱۳۷۵

تاریخ چاپ:

۱۳۹۸/۲/۴

معاونت پژوهش‌های

سیاسی - حقوقی

دفتر: مطالعات حقوقی

سایر دفاتر:

مطالعات اجتماعی

مطالعات آموزش و

فرهنگ

مطالعات سیاسی

مطالعات مالیه عمومی

و توسعه مدیریت

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۴۰۱۶۴۲۹

تاریخ انتشار:

۱۳۹۸/۲/۲۱

۳. تقاضای تابعیت قبل از ۱۸ سالگی توسط مادر ایرانی طفل امکان‌پذیر است. شرط عدم سوء پیشینه کیفری حذف شده است و در صورت تقاضای پس از ۱۸ سالگی تنها فقدان مشکل امنیتی شرط اعطای تابعیت قرار داده شده است.

کمیسیون قضایی و حقوقی نیز در چند مورد احکام لایحه را تغییر داده یا حکمی را بدان اضافه نموده است:

۱. عبارت فرزندی که قبل یا بعد از تصویب این قانون متولد شده یا می‌شوند برای تأکید بیشتر به لایحه اضافه شده است.
۲. مهلت سه‌ماهه برای پاسخ به استعلام امنیتی در نظر گرفته شده است.
۳. نیروی انتظامی مکلف به صدور پروانه اقامت برای پدر غیر ایرانی شده است.
۴. در تبصره (۱) در صورت ابهام در نسب متقاضی (که به اشتباه در تبصره نسبت متقاضی ذکر شده است) موضوع به دادگاه صالح ارجاع شده است.
۵. در تبصره (۲) برای افراد فاقد تابعیت که خود و یکی از والدین آنها در ایران متولد شده، در صورت نبود سوء پیشینه کیفری و مشکل امنیتی، امکان تحصیل تابعیت ایران پس از ۱۸ سالگی ایجاد شده است.

لایحه کنونی و مصوبه کمیسیون درصدد حل مشکلات اجرایی‌ای هستند که در قانون تعیین تکلیف تابعیت فرزندان حاصل از ازدواج زنان ایرانی، با مردان خارجی مصوب ۱۳۸۵، وجود داشت. لکن مصوبه کمیسیون قضایی و حقوقی ایراد بسیار مهمی دارد:

در لایحه واصله و در مصوبه کمیسیون شرط تولد طفل در ایران، حذف شده است که حذف این شرط مشکلات زیادی را ایجاد خواهد کرد:

نخست: مشکل کنونی کشور حل مسئله تابعیت فرزندی است که در ایران از ازدواج زن ایرانی و مرد خارجی به دنیا آمده‌اند و عمدتاً در وضعیت اقتصادی مناسبی نیز نمی‌باشند در حقیقت مسئله اصلی کنونی، حل مشکل فرزندی است که از مشکل بی‌هویتی رنج می‌برند فلذا تعمیم آن به گروه‌های دیگر (فرزندان متولد در خارج از کشور) که از این مشکل رنج نمی‌برند می‌تواند مشکل‌زا باشد، چون تبعات اعطای تابعیت به هر کدام از این دو گروه متفاوت می‌باشد و در صورت اعطای تابعیت به فرزندان متولد در خارج از کشور امکان تأثیرات منفی در توازن قومی و هویتی را می‌تواند در برداشته باشد به خصوص اینکه برخی از زنان ایرانی با مهاجرت به خارج کشور، از حدود قانونی و شرعی ازدواج نیز عدول نموده‌اند.

دوم: فرزندی که از ازدواج زن ایرانی با مرد خارجی، در کشوری غیر از کشورمان، به دنیا آمده‌اند عموماً در وضعیت اقتصادی مناسبی هستند و همچنین تابعیت پدر خارجی یا کشور محل تولد خود را دارا هستند و اعطای تابعیت ایران موجب دو تابعیتی شدن آنان می‌شود و همچنین مانند فرزندان متولد در ایران از مشکل تابعیت رنج نمی‌برند.

سوم: فرزندان متولد در ایران، عموماً در ایران نیز زندگی کرده و تا کنون بسیاری از آنان شاید از کشور نیز خارج نشده‌اند و برای خود وطن و کشوری غیر از ایران را عموماً نمی‌شناسند لکن فرزندان متولد در خارج از ایران، عموماً در خارج از کشور زندگی کرده و شاید موطن و کشور خود را ایران ندانند.

چهارم: در تمام قوانین کشور از جمله قانون مدنی (ماده ۹۷۶) و قانون تعیین تکلیف وضعیت تابعیت فرزندان حاصل از ازدواج زنان ایرانی و مردان خارجی مصوب ۱۳۸۵ و همچنین تبصره «۲» مصوب کمیسیون، شرط تولد در ایران وجود دارد که حذف این شرط نظام اعطای تابعیت در کشور را مختل می‌نماید.

پنجم: کنترل مسائل امنیتی در فرزندان متولد در ایران به مراتب آسان تر بوده و در مورد فرزندان متولد در خارج امکان کنترل این مسائل در لایحه و مصوبه کمیسیون کمتر وجود دارد.

البته در مصوبه کمیسیون ایرادات دیگری مانند حذف سوء پیشینه کیفری و حذف مهلت زمانی برای تولد در ایران وجود دارد که مورد اخیر باعث ترغیب به مهاجرت غیر قانونی و امثال آن می‌باشد لکن این ایرادات، قابل رفع در مقام عمل می‌باشد ولی ایراد حذف شرط تولد طفل در ایران به هیچ‌وجه قابل رفع نمی‌باشد.

نتیجه‌گیری

مصوبه کمیسیون قضایی و حقوقی مجلس در خصوص لایحه اصلاح قانون تعیین تکلیف وضعیت تابعیت فرزندان حاصل از ازدواج زنان ایرانی و مردان خارجی مصوب ۱۳۸۵، علاوه بر محسنات آن که در این گزارش به تفصیل بیان گردید، دارای ایرادات مهمی است، از جمله اینکه در لایحه واصله و در مصوبه کمیسیون شرط تولد طفل در ایران حذف شده است که ایرادات آن از جمله دو تابعیتی شدن فرزندان که در خارج از ایران متولد شده‌اند، در این گزارش بیان گردید، همچنین حذف مهلت زمانی برای تولد در ایران موجب ترغیب به مهاجرت غیرقانونی می‌شود.

فلذا در این شرایط تصویب مصوبه کمیسیون پیشنهاد نمی‌گردد و پیشنهاد می‌شود که لایحه برای اصلاح این موضوع به کمیسیون ارجاع شود.